

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҚАРЖЫЛЫҚ МОНИТОРИНГ АГЕНТТІГІ**

**ТӘУЕКЕЛДЕРДІ ҰЛТТЫҚ БАҒАЛАУ
Терроризмді қаржыландыру
(Қоғамдық есеп)**

Қазақстан, 2025

МАЗМҰНЫ

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗБЕСІ	3
КІРІСПЕ	4
1-ТАРАУ. ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕГІ ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУДЫҢ ӨЗЕКТІ ТӘУЕКЕЛДЕРІ	6
1.1. Терроризмді қаржыландырудағы цифрлық активтерді пайдалану	6
1.2. Террористік әрекеттерді қаржыландыруға КЕҰ тарту	7
1.3. Қаражат жинауды пайдалану (коммерциялық емес краудфандинг)	8
2-ТАРАУ. ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ҚАТЕРЛЕРІ	10
3-ТАРАУ. ҚАРЖЫЛЫҚ МОНИТОРИНГ СУБЪЕКТИЛЕРІМЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ЖАСАУ	12
4-ТАРАУ. ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ҰЙЫМДАР МЕН ТҰЛҒАЛАРДЫҢ ТІЗБЕСІН ЖҮРГІЗУ	13
5-ТАРАУ. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ ЖӘНЕ ТЕРРОРИЗМГЕ ҚАРСЫ ІС-ШАРАЛАР	13
6-ТАРАУ. ЖАППАЙ ҚЫРЫП-ЖОЮ ҚАРУЫН ТАРАТУДЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІ	14
ҚОРЫТЫНДЫ	18

ҚЫСҚАРТУЛАР ТІЗБЕСІ

ҚМА	Қазақстан Республикасының Қаржылық мониторинг агенттігі
ИЛИМ	Ирак және Леван ислам мемлекеті
АХҚО	"Астана" халықаралық қаржы орталығы
КЕҰ	Коммерциялық емес ұйымдар
ТҰБ	Тәуекелдерді ұлттық бағалау
ТН	Тікелей нәтиже
ҰҚТШҰ	Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымы
ЖҚҚ	Жаппай қырып-жою қаруы
ҚҚО	Құқық қорғау органдары
КЖҚІ	Кірістерді жылыстатуға қарсы іс-қимыл
ЦАҚП	Цифрлық активтер қызметтерінің провайдерлері
ҚББ	Қаржылық барлау бөлімшесі
БҰҰ ҚК	Біріккен Ұлттар Ұйымының Қауіпсіздік Кеңесі
АМО	Арнаулы мемлекеттік органдар
ТМД	Тәуелсіз Мемлекеттер Достастығы
ҚМС	Қаржы мониторингінің субъектілері
АЖҚШӘТ	Ақшаны жылыстатумен күресудің қаржылық шараларын әзірлеу тобы
ЖҚЖҚТҚ	Жаппай қырып-жою қаруын таратуды қаржыландыру
ТҚ	Терроризмді қаржыландыру
ЦА	Цифрлық активтер

КІРІСПЕ

Қазақстан БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің терроризмге қарсы қарарларын мүлтіксіз орындап келеді. «Халықаралық терроризм мен экстремизмге қарсы іс-қимылда жаһандық және аймақтық күш-жігерді біріктіруге жәрдемдесу» Мемлекет басшысының 2020 жылғы Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының 2020-2030 жылдарға арналған сыртқы саясат Тұжырымдамасының басымдықтарының бірі ретінде белгіленді.

Өңірлік қауіпсіздікті нығайту мақсатында ТМД-ның Терроризмге қарсы орталығы, ШЫҰ-ның аймақтық терроризмге қарсы құрылымы, Ұжымдық қауіпсіздік туралы шарт ұйымы (ҰҚШҰ) шеңберінде құқық қорғау және арнайы мемлекеттік органдардың қызметін тығыз үйлестіру жүзеге асырылуда.

Қазақстан БҰҰ-ның терроризмге барлық 19 қарсы құқықтық құралдарын (конвенциялары мен хаттамаларын) ратификациялаған алғашқы 4 елдің (Доминикан Республикасы, Кот-д'Ивуар және Түркиямен бірге) қатарына енді. Бұл құжаттардың барлығы ратификацияланып, ұлттық заңнамаға енгізілді.

«ИЛИМ» және «Аль-Каида» сияқты 23 ұйым Қазақстанда экстремистік және террористік деп танылды. Олардың ел аумағында жұмыс істеуіне тыйым салынады, ал оларға қатысу қылмыстық жауапкершілікке тартылады.

Сондай-ақ Қазақстан өзінің ұлттық заңнамасын ақшаны жылыстатуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жөніндегі халықаралық міндеттемелермен үйлестіреді. Сонымен қатар, Қазақстан БҰҰ ҚК «ИЛИМ», «Аль-Каида» және «Талибан» қозғалысы бойынша терроризмге қарсы санкцияларының барлық қарарларын сақтайды.

Мемлекеттік органдардың және азаматтық қоғамның ТҚ тәуекелдерін жан-жақты түсіну КЖ/ТҚҚК ұлттық жүйесін тиімді дамытуға, оның ішінде анықталған ТҚ тәуекелдерін азайтуға бағытталған үйлестірілген шараларды уақытылы қабылдау бөлігінде мүмкіндік береді.

Осы есепте АЖКҚШӨТ-тың нұсқаулық құжаттарына, халықаралық жинақталған тәжірибеге және 2018–2020 жылдарға арналған алдыңғы ТҚ ТҰБ нәтижелеріне сүйене отырып, ТҚ-ға қатысты өзекті қауіп-қатерлер, осалдықтар және тәуекелдер сипатталады. Сонымен қатар, соңғы бірнеше жылда пайда болған өзгерген ТҚ тәуекелдері ерекше атап өтіледі.

Ел қабылдап отырған шаралар алдыңғы ТҰБ нәтижелері мен ТҚ тәуекел бейініне сәйкес келеді. ЕАГ өзара бағалау нәтижесінде ТН9, ТН10 және ТН11 ұсынымдар бойынша тиімділіктің айтарлықтай деңгейі берілді.

ТҚ ТҰБ — Қазақстанның ұлттық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және халықаралық терроризмге қарсы күресте ынтымақтастық саласындағы мемлекеттік саясатының ажырамас бөлігі болып табылады.

Бұл есеп — жеке секторға (әсіресе КЖҚІ/ТҚ үшін жауапты қызметкерлер мен комплаенс бөлімдерінің мамандарына) арналған **ТҚ ТҰБ жария нұсқасы**. Ол клиенттердің тәуекелдерін, ұсынылатын өнімдер мен қызметтерді түсінуді жақсарту және анықталған тәуекелдерге сәйкес шаралар қабылдау мақсатында қолданылады.

Сондай-ақ бұл құжат қадағалау және құқық қорғау органдарына, КЖҚІ/ТҚ жүйесінің басқа қатысушыларына өз қызмет салаларында тәуекелге бағытталған тәсілді тиімді қолдану үшін, соның ішінде жаңа пайда болатын сын-қатерлер жағдайында ресурстарды тиімді басқару үшін пайдалы болуы мүмкін.

Аталған есеп ТҚ-ға қатысты өзекті қауіп-қатерлер мен осалдықтар туралы ақпарат алғысы келетін кең ауқымды сарапшылар қауымдастығы үшін де қызығушылық тудыруы мүмкін.

1-ТАРАУ. ҚАЗІРГІ КЕЗЕҢДЕГІ ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУДЫҢ ӨЗЕКТІ ТӘУЕКЕЛДЕРІ

Қазақстан үшін басым бағыттар ретінде шетелдік террорист-жауынгерлерден (ШТЖ) және олардың отбасы мүшелерінен туындайтын тәуекелдерге қарсы іс-қимыл, «репатриация, оңалту және қайта әлеуметтендіру» (3R), жастар арасында радикалданудың алдын алу, интернетте заңсыз ақпараттың таралуына қарсы күрес, терроризмге байланысты қылмыстар және оларды қаржыландыру үшін сотталған адамдармен жұмыс жасау болып қала береді.

ТҚ Тәуекелдерді ұлттық бағалаудың мақсаты — террористер немесе террористік топтар тарапынан қаражатты қылмыстық мақсаттарда тарту, тасымалдау немесе пайдалану үшін қолданылатын ең қауіпті әдістер мен құралдарды анықтау. ТҚ тәуекелдерін, сондай-ақ осал тұстарды айқындау мен бағалау белгілі бір тәртіппен және жедел түрде басқарушылық шешімдер мен шаралар қабылдауға мүмкіндік береді, бұл Қазақстан Республикасында ТҚ-ға тиімді қарсы іс-қимыл жасауға ықпал етеді.

Осыны ескере отырып, **қазіргі кезеңдегі ең өзекті ТҚ тәуекелдері анықталды. Олардың қатарына цифрлық активтерді пайдалану, интернет желілерін қылмыстық мақсаттағы «жасырын» краудфандинг үшін қолдану, сондай-ақ ТҚ-ға КЕҰ-ды тарту жатады.**

1.1. ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУДА ЦИФРЛЫҚ АКТИВТЕРДІ ҚОЛДАНУ

ТӘУЕКЕЛ ДЕҢГЕЙІ – ОРТАША

ЦА және онымен байланысты қызметтерді пайдаланудағы осал тұстар ТҚ-ға жаңа мүмкіндіктер ашады.

Жылдам трансшекаралық операцияларды жүзеге асыру мүмкіндігі қылмыскерлерге активтерді цифрлық түрде, көбінесе реттелетін қаржы жүйесінен тыс сатып алуға, жылжытуға және сақтауға ғана емес, сонымен қатар қаражатты жіберуші мен алушыны жасыруға мүмкіндік береді.

Сипаттамалық осалдықтар

- лицензияланбаған ЦАҚП көп болуы;
- мемлекеттік органдар арасында блокчейн технологиялары бойынша біліктілік деңгейінің салыстырмалы түрде төмендігі;
- ҚМС (АХҚО субъектілерінен басқа), ҚҚО/АМО арасында бағалау кезеңі ішінде блокчейн талдау құралдарының енгізілу деңгейінің төмендігі;
- цифрлық активтердегі шоттарды жедел бұғаттау және аударымдарды тоқтата тұру (тоқтату) тетіктерінің болмауы;

- цифрлық активтер арқылы террористік қызметтің қаржылық қажеттіліктерін өтеу мақсатында интернеттің жабық сегментіне қол жеткізу үшін IP-мекенжайларды ауыстыру сервистерін пайдалану мүмкіндігі;

- транзакциялардың анонимділігі;
- пайдалану ыңғайлылығы;
- транзакциялардың қайтарылмайтын сипаты.

Қабылданған / қабылданатын шаралар

2023 жылы Қазақстан Республикасының «Қазақстан Республикасындағы цифрлық активтер туралы» Заңы қабылданып, цифрлық активтерді шығару, айналысқа шығару және пайдалану ережелері бекітілді.

Цифрлық активтер биржаларына қойылатын талаптар мен оларды лицензиялау тәртібі АХҚО актілерімен реттеледі.

ЦА-ны ТҚ схемаларында пайдалануға байланысты тәуекелдерді азайту үшін мемлекет, қаржы институттары және халықаралық қауымдастық деңгейінде кешенді шаралар қабылдау қажет:

- криптовалюталарды реттеуді күшейту;
- цифрлық активтерді тоқтату тетіктерін жетілдіру;
- үлкен деректер мен күрделі транзакциялық желілерді талдау арқылы заңсыз схемаларды анықтау дәлдігін арттыратын технологияларды енгізу;
- білікті кадрларды даярлау;
- күдікті транзакциялар туралы ақпарат алмасу бойынша халықаралық ынтымақтастықты дамыту;
- ЦА-ны ТҚ мақсатында пайдалануға қатысты тәуекелдер мен заңсыз әрекеттерге тартылу мүмкіндіктері туралы қоғамның хабардарлығын арттыру.

1.2. КЕҰ ТЕРРОРИСТІК ҚЫЗМЕТТЕРДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУҒА ТАРТУ

ТӘУЕКЕЛ ДЕҢГЕЙІ – ТӨМЕН

Террористер мен террористік ұйымдар КЕҰ қаражат жинау және тасымалдау, логистикалық қолдау көрсету, террористерді тарту жұмысын ұйымдастыру, заңды қызметтің көрінісін жасау немесе террористік ұйымдарға және олардың операцияларына басқа да қолдау түрлерін көрсету мақсатында пайдалана алады.

КЕҰ қоғамның сеніміне ие, елеулі қаржыландыру көздеріне қол жеткізе алады және қолма-қол ақша айналымының шоғырлануы жоғары.

Сонымен қатар, кейбір КЕҰ-дың әлем бойынша кең ауқымды қатысуы бар, бұл оларды ұлттық және халықаралық қаржы

операцияларын жүргізуге қабілетті етеді. Көп жағдайда бұл ұйымдар террористік белсенділікке бейім өңірлерде немесе солармен көршілес аумақтарда әрекет етеді.

Кейбір жағдайларда террористік ұйымдар КЕҰ-дың осындай және басқа да ерекшеліктерін пайдаланып, оларға еніп, қаржылық қаражаттарды теріс мақсатта қолдануы мүмкін.

Қазақстан КЕҰ-дың осал тұстарын ескере отырып, бұл сектормен тиімді ынтымақтастықты дамыту шараларын қабылдап отыр.

КЕҰ секторының террористік мақсаттарда пайдаланылуының бірқатар тәуекелдері бар, олардың кейбірін бөліп көрсетейік:

- террористік топтар түрлі қорлар құрып, солар арқылы «қайырымдылыққа» ақшалай қор жинайды. Айтуынша, қайырымдылық жасаушылар аударымдардың шынайы мақсаттары туралы білмеуі мүмкін;

- діни ұйымдарды радикалдық ағымдарды қолдайтын адамдарды тарту мақсатында пайдалану. Террористер КЕҰ қызметкерлері немесе қарапайым діндарлар ретінде діни ұйымдар мүшелерін бақылап, террористік әрекетке немесе оны қаржыландыруға тартуға тырысуы мүмкін;

- халықаралық гранттар, жалған жобалар мен бағдарламаларды мақсатқа сай пайдаланбау және оларды террористік топтарды қаржыландыруға бағыттау.

Сипаттамалық осалдықтар:

- қайырымдылық пен ерікті қайырмалдықтарды мақсатты жұмсау процестерін реттеу жеткіліксіздігі;

- жиналған қаражаттың қозғалысын «ашық» жүргізу тетіктерінің болмауы;

- халықтың қайырымдылық ұйымдарының заңдылығы мен адал қызметі туралы және қайырымдылық қаражаттарын пайдаланушылар туралы жеткіліксіз хабардар болуы.

Деструктивті мақсаттарда діни бірлестіктерді пайдаланудың алдын алу үшін Қазақстан мұсылмандары діни басқармасының жанынан Республикалық және жергілікті ақпараттық-түсіндіру топтары жұмыс істейді. Олардың құрамына 592 білікті имам мен теолог кіреді.

КЕҰ-ды терроризмді қаржыландыру схемаларында пайдалану тәуекелінің деңгейін біз төмен деп бағалаймыз, өйткені шетелдік қаржыландыру ТҚ тәуекелі жоғары елдерден емес, демеушілік көмек түрінде түседі.

КЕҰ тарапынан терроризмді қаржыландыру фактілері немесе олардың террористік мақсатта теріс пайдалану белгілері анықталған жоқ.

1.3. ҚАРАЖАТ ЖИНАУДЫ ПАЙДАЛАНУ (КОММЕРЦИЯЛЫҚ ЕМЕС КРАУДФАНДИНГ)

ТӘУЕКЕЛ ДЕҢГЕЙІ – ОРТАША

Краудфандинг – дүние жүзіндегі адамдар заңды идеяларды, жобаларды немесе бизнес кәсіпорындарын қаржыландыру үшін пайдаланатын қаражат жинаудың инновациялық тәсілі. Алайда, бұл құрал қылмыстық әрекеттерді қаржыландыру мақсатында да пайдаланылуы мүмкін.

Краудфандингтің ықтимал әдістерінің әртүрлілігі террористік әрекеттерді қаржыландыруға қаражат жинау үшін саналы түрде немесе бейсаналық түрде бірнеше қаржыландыру көздері мен қаржылық делдалдарды тартуға болатындығын білдіреді.

Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы, онлайн-сервистердің өмірдің барлық салаларына интеграциялануы жағдайында заңсыз мақсаттарда ақша жинау (коммерциялық емес краудфандинг) барған сайын кеңінен қолданылуда.

Жеке тұлғалардан қаражат тарту ашық түрде (террористік қызметті тікелей қаржыландыруға) де, интернет пайдаланушыларын алдау арқылы (мысалы, қайырымдылық атын жамылып) да жүзеге асырылады.

Көптеген донорлардан сомалары аз мөлшерде қаражат жинау қаржы ұйымдары мен құқық қорғау органдарының назарын аудармайды. Мұндай шағын транзакциялар көлеміне байланысты жиі байқалмайды, бұл негізгі қауіптердің бірі болып табылады.

Террористер краудфандингтік платформаларды әлсіз қаржылық мониторинг немесе қатаң емес реттеу жүйесі бар елдерде тіркеп, қаражат қозғалысын және оның түпкілікті мақсатын бақылауды қиындатады.

Ақпараттық құралдардың (платформалардың) орталықсыздандырылуы ТҚ-да пайдаланылуы мүмкін. Платформалар реттелуге аз ұшырайды, анонимділігі жоғары және оларды бақылау қиын, сондықтан ТҚ мақсатында із қалдырмай пайдалануға болады.

ДРОПтарды (бөгде адамдарды) және олардың банк карталарының, электронды әмияндардың, ЦА реквизиттерін, ұялы телефон нөмірлерін пайдалану — әлеуметтік желілердегі жарияланымдар, мессенджерлер арқылы таратылымдар арқылы жүзеге асады. Қаражат әртүрлі елдерден түсуі мүмкін, бұл қаржы көздерін бақылауды қиындатады. Әртүрлі платформалар арқылы жүргізілетін трансшекаралық ағындар транзакцияларды талдауды күрделендіріп, оларды анықтауға кедергі келтіруі мүмкін.

Сипаттамалық осалдықтар

- әлеуметтік желілердегі анонимдік, жеке тұлғаны сәйкестендіруге және трансшекаралық аударымдарға қойылатын талаптардың жеткіліксіздігі (заңнамалардағы айырмашылықтарға байланысты);

- коммерциялық емес краудфандингті бақылау және құқықтық реттеу жеткіліксіздігі;

- краудфандингті біріздендірілген халықаралық реттеудің болмауы және тиісті мемлекетаралық ынтымақтастықтың жеткіліксіздігі;
- әлеуметтік желілердің деректерін бақылау және талдау мүмкіндіктерінің шектеулілігі.

Қабылданған/қабылданатын шаралар:

Қазақстан Республикасының заңнамасына қайырымдылық мақсатта қаражат жинау тәртібін реттейтін түзетулер әзірлеу қажет.

Қазақстанда краудфандингтік платформа ұйымдастыру қаражат жинау процесінің «ашықтығын» қамтамасыз етуге, жозықсыз қайырымдылық жасаушылар санын азайтуға және терроризмді қаржыландыруға қарсы іс-қимыл жасауға мүмкіндік береді.

Краудфандинг қызметі туралы заңнаманы бұзғаны үшін шектеу шаралары мен жауапкершілік енгізу, соның ішінде платформаларға қол жеткізуді бұғаттау қарастырылуы тиіс.

2-ТАРАУ. ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ҚАТЕРЛЕРІ

ТӘУЕКЕЛ ДЕҢГЕЙІ – ОРТАША

Қауіпсіздік саласындағы жағдайды зерттеу нәтижелері бойынша ТҚ қаупі келесі санаттағы тұлғалардан туындайтыны анықталды:

- дәстүрлі емес (деструктивті) діни ағымдарды ұстанушылар, исламдағы жаңадан пайда болған ағымдардың жақтаушылары, интернеттен бұрмаланған ақпарат алатын маргиналды тұлғалар;

- теологиялық білім алу үшін шетелге өз бетімен кететін азаматтар;

- Қазақстан аумағы бойынша еңбек мигранттары, туристер және т.б. атын жамылып көші-қон ағымында жүріп-тұратын шетел азаматтары;

- террористермен байланысты тұлғалар (туыстары, таныстары, этникалық диаспора мүшелері және т.б., соның ішінде шетелде тұратындар), оларға материалдық көмек көрсететіндер.

Халықты радикалдандыру тәуекелдерінің қатарында азаматтарымызды шетелдегі экстремистік және террористік әрекеттерге тарту, азаматтарымыздың күмәнді теологиялық мекемелерде білім алу үшін шетелге шығуы, сондай-ақ деструктивті және заңсыз контентті Интернетте тарату болып қала береді.

Діни тақырыптағы заңсыз және резонансты контентті анықтау мақсатында интернет кеңістігін талдау ерекше бақылауда.

Терроризм мен экстремизмді насихаттайтын материалдарды анықтау мақсатында бұқаралық ақпарат құралдарының өніміне, соның ішінде интернет-ресурстар мен онлайн платформаларға мониторинг жүргізіледі.

Интернет-ресурстарда заң бұзушылықтар анықталған жағдайда, Қазақстан Республикасы аумағында оларға қолжетімділікті шектеу

туралы нұсқама шығарылады. Онлайн-платформалар бойынша олардың әкімшілігімен түсіндіру жұмыстары жүргізіледі.

Материалдарда қылмыстық жазаланатын әрекет белгілері анықталған жағдайда, құқық қорғау органдарына жедел-ізвестіру және қылмыстық іс жүргізу шараларын қабылдау үшін ақпарат жолданады.

Басқа шаралармен қатар, **пенитенциарлық мекемелерде сотталғандарды дерадикализациялау**, діни экстремизм мен терроризм идеологиясынан, деструктивті діни ағымдардан қорғану тәжірибесі және оларға қарсы иммунитетті қалыптастыру қолданылуда.

Осы бағыттағы басым шаралар мыналар:

1. Қылмыстық-атқару жүйесі мекемелерінде қауіпсіздікті қамтамасыз ету тетіктерін күшейту, мүдделі тараптармен әрекеттестікті нығайту;

2. Экстремистік және террористік бағыттағы қылмыстар үшін сотталғандарға қатысты тәуекелдер мен қажеттіліктерді жеке бағалау жүйесін әзірлеу және енгізу;

3. Сотталғандарды, соның ішінде экстремистік және террористік қылмыстар үшін жазасын өтеген тұлғаларды қоғамға қайта бейімдеу жұмыстарын күшейту, оларды босатылғаннан кейін қолдау көрсету және/немесе бас бостандығынан айырумен байланысты емес жазаларды қолдану арқылы.

Профилактикалық шаралардың мақсаты – террористік қылмыстар үшін сотталғандарға қатысты мақсатты, үздіксіз, жүйелі және кешенді теологиялық оңалту жұмысын қамтамасыз ету.

Қабылданған / қабылданатын шаралар

Мемлекет басшысының тапсырмасына сәйкес, Ұлттық қауіпсіздік комитеті 2023–2025 жылдарға арналған экстремизм мен терроризмге қарсы мемлекеттік жүйені дамыту бойынша кешенді жоспар әзірледі.

Кешенді жоспар ведомствоаралық үйлестіруді жетілдіру, экстремизмге қарсы іс-қимыл, радикалды ортаның қылмыспен бірігуіне жол бермеу, сондай-ақ жеке тұлғаны, қоғамды және мемлекетті экстремистік зорлық-зомбылық көріністерінен және терроризм қатерлерінен сенімді қорғауды қамтамасыз ету бойынша қосымша шаралар кешенін әзірлеу және іске асыру шараларын қарастырады.

Кешенді жоспар мыналарға бағытталған:

- қоғамда радикалды көзқарастарды қабылдамау атмосферасын одан әрі нығайту үшін жағдай жасау және қолдау;

- радикалдануға бейім жеке тұлғалар арасында бұл көзқарастардың пайда болуына ықпал ететін ішкі және сыртқы факторларды бейтараптандыру, соның ішінде білім беру ұйымдарында деструктивті діни идеологияға қарсы тұрақты иммунитет қалыптастыру;

- экстремизм мен терроризм фактілерін анықтау және жолын кесу тиімділігін арттыру, соның ішінде арнайы мемлекеттік және құқық қорғау

органдарының қызметін қамтамасыз ету жүйесін жетілдіру, мемлекеттік орган қызметкерлері мен бейінді оқу орындарының оқытушылар құрамының кәсіби даярлық деңгейін арттыру;

- терроризмге қарсы әрекет ету жөніндегі өңірлік жедел штабтардың материалдық-техникалық жарақтандырылуын нығайту, терроризм қауіптеріне уақтылы ден қоюды қамтамасыз ету үшін, төтенше жағдай мен оқиғалар режимінде антитеррористік операцияны қашықтан басқару мүмкіндіктерімен қамтамасыз ету;

- халықты терроризмге қарсы қорғау деңгейін арттыру, оның ішінде террористік тұрғыда осал нысандардың, сондай-ақ терроризм актілерінің салдарын азайтуға немесе жоюға қатысатын мекемелер мен ұйымдардың қорғалуын күшейту.

3-ТАРАУ. ҚАРЖЫ МОНИТОРИНГІ СУБЪЕКТИЛЕРІМЕН ӨЗАРА ІС-ҚИМЫЛ

Қазіргі заманғы террористік ұйымдар қаражат тарту мен оны жылжытудың күрделі схемаларын пайдаланады, бұл қаржы институттары мен мемлекеттік органдар алдында елеулі қиындықтар туғызады. ТҚ байланысты қаржылық ағындарды талдау бойынша комплаенс-қызметтердің жұмысы осы қауіп-қатерлерге қарсы тиімді тетіктер құрудың қажетті кезеңі болып табылады.

Күдікті операциялар туралы хабарламаларды талдау және ТҚ тәуекелдерін бағалау барысында терроризм қаупі жоғары елдер мен өңірлерге ерекше назар аударылды:

- **Ауғанстан** – террористік белсенділіктің негізгі көздерінің бірі болып қалып отыр, әсіресе 2021 жылы Талибан билікке келгеннен кейін. Бұл елге бағытталған қаржылық ағындар «Талибан» және «Аль-Каида» сияқты террористік ұйымдарды қаржыландыруға пайдаланылуы мүмкін.

- **Пәкістанда** көптеген террористік ұйымдар әрекет етеді, соның ішінде «Лашка-э-Талиба», олар өз қызметін қаржыландыру үшін қаржы жүйесін қолдануы ықтимал. Бұл ел терроризмді қаржыландыру бойынша халықаралық ұйымдардың есептерінде жиі аталады.

- **Иракта**, ИЛИМ-нің жеңілуіне қарамастан, террористік ұйымдардың белсенділігі әлі де байқалады.

- **Түркия** терроризмге қарсы күресте маңызды одақтас, дегенмен оның террористік топтарды қаржыландыру үшін транзиттік ел ретіндегі рөлі (әсіресе Сириямен байланысты) қаржылық аударымдарға ерекше назар аударуын талап етеді.

- **Ливан** – көптеген елдерде террористік ұйым ретінде танылған «Хезболла» қозғалысының негізгі базасы болып табылады. Ливанға қаржылық аударымдар террористік топтарды қаржыландыру тәуекелін

тудыруы мүмкін.

4-ТАРАУ. ТЕРРОРИЗМДІ ҚАРЖЫЛАНДЫРУМЕН БАЙЛАНЫСТЫ ҰЙЫМДАР МЕН ТҰЛҒАЛАРДЫҢ ТІЗБЕСІН ЖҮРГІЗУ

Таргеттелген қаржылық санкцияларды орындауды қамтамасыз ету мақсатында, БҰҰ ҚК №1267 және №1373 Қаулыларына, сондай-ақ Қазақстан Республикасының ұлттық заңнамасына сәйкес терроризм мен экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың Тізімі тұрақты түрде жасалып отырады. Бұл КЖҚІ/ТҚ туралы Заңның 12-бабында бекітілген.

Терроризмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың тізімі келесі форматтарда ұсынылады:

- терроризм мен экстремизмді қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалардың ұлттық тізімі;

- терроризм мен экстремизмге қатысы бар тұлғалардың халықаралық тізімі (БҰҰ ҚК санкциялық тізімі);

- терроризмге қатысы бар тұлғалардың тізімі (шетел мемлекеттерінің терроризмге қатысы болуы мүмкін ұйым немесе жеке тұлғаға қатысты өтініштері, өзара қатынаста активтерді бұғаттау тізімдері).

ТҚ тізімі Қазақстан Республикасының уәкілетті органдарынан және (немесе) шетел мемлекеттерінің құзыретті органдарынан ақпарат түскен сәттен бастап, қалыптастырылады және ҚМА-нің ресми интернет-ресурсында дереу жарияланады.

БҰҰ ҚК №1267 және №1373 Қаулыларының талаптарын орындау мақсатында, ҚМС және тиісті мемлекеттік органдар тізімге енгізілген тұлғаларға тиесілі барлық активтерді, оның ішінде бағалы қағаздар, жылжымалы және жылжымайтын мүлікті дереу бұғаттауға міндетті.

5-ТАРАУ. ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ ЖӘНЕ ЛАҢКЕСТІККЕ ҚАРСЫ ІС-ШАРАЛАР

2021–2023 жылдар аралығында Қазақстанда лаңкестікке қарсы күштік құрылымдардың терроризм қатерлеріне ден қоюға дайындық деңгейін арттыруға және ведомствоаралық үйлестіруді жақсартуға бағытталған әртүрлі оқу-жаттығулар өткізілді.

2022 жылы терроризммен байланысты қылмыстар үшін халықаралық іздеуде болған 200-ден астам азамат ұсталды. Арнайы операциялар террорлық немесе қылмыстық мақсатта қолданылуы мүмкін көші-қон арналарының жолын кесуге бағытталды.

Сондай-ақ, 2023 жылы осы операцияның нәтижесінде Ауғанстаннан Қазақстан арқылы Ресейге және одан әрі Еуропаға азаматтардың заңсыз көші-қон әрекеті тоқтатылғанын атап өткен жөн. Операциялар барысында мигранттарды тасымалдауды ұйымдастырды және жалған құжаттарды пайдаланды деген күдікке ілінген адамдар ұсталды.

ҚМА ТМД кеңістігінде әрекет ететін халықаралық террористік ұйымдар мен олардың жасырын ұяшықтарын анықтауға бағытталған, ТМД елдерінің «Барьер» өңірлік операциясының тұрақты қатысушысы болып табылады.

«Барьер» операциясы аясында Тәжікстан, Ресей, Қырғызстан, Үндістан, Өзбекстан елдеріндегі ҚББ терроризм қаупі жоғары және орта деңгейлі аймақтарда қаржылық операциялар жүргізетін осы елдердің азаматтарына қатысты тәуекел бағыттамалар жолданды.

Қабылданған / қабылданатын шаралар

Шанхай Ынтымақтастық Ұйымына мүше мемлекеттердің 2022–2024 жылдарға арналған терроризмге, сепаратизмге және экстремизмге қарсы іс-қимыл жөніндегі ынтымақтастық бағдарламасы жүзеге асырылуда.

ТМД-ға қатысушы мемлекеттердің 2023–2025 жылдарға арналған терроризм мен экстремизмге қарсы іс-қимыл жөніндегі іс-шаралар жоспары шеңберінде шаралар іске асырылуда.

Эгмонт Тобы Жарғысының халықаралық ережелері (*әлемдік қаржы барлау бөлімшелерінің бейресми бірлестігі*) және қаржы барлау органдары арасындағы ақпарат алмасу қағидаттары қатаң сақталады.

6-ТАРАУ. ЖАППАЙ ҚЫРЫП-ЖОЯТЫН ҚАРУДЫ ТАРАТУДЫ ҚАРЖЫЛАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІ

ТӘУЕКЕЛ ДЕҢГЕЙІ – ТӨМЕН

Қазақстан ЖҚҚ таралу қаупін түсініп, бұл қауіптерді азайту мақсатында халықаралық құқықтық алаңда белсенді жұмыс жүргізуде.

ЖҚҚ-ның (ядролық, бактериологиялық, биологиялық, химиялық және басқа түрлері) таралуы мен қолданылуы терроризм актісі ретінде қарастырылады.

ЖҚҚ таралуына қарсы іс-қимыл жасау мақсатында патогенді биологиялық агенттерді пайдалану арқылы терроризм және/немесе диверсиялық актілерді болдырмауға, сондай-ақ патогенді биологиялық агенттердің бактериологиялық (биологиялық) және токсиндік қару ретінде қолданылуын алдын алуға бағытталған кешенді шаралар әзірленіп, жүзеге асырылуда.

Мемлекет тарапынан ядролық қондырғылардың, радиациялық көздердің, радиоактивті материалдарды сақтау орындарының

антитеррористік қорғалу жағдайы, сондай-ақ ядролық материалдар, радиоактивті заттар мен радиоактивті қалдықтарды бірыңғай мемлекеттік есепке алу және бақылау жүйелері қатаң бақылауда ұсталады.

Дегенмен, ядролық қару, ядролық, радиациялық және ядролық физикалық қауіпсіздік режимін қамтамасыз ету кезінде ядролық энергияны қолданудың тәуекелдері мен осал тұстары бар.

Ядролық энергия көздерін қаржыландыру көбінесе мемлекеттік те, жеке де көздерді қамтитын күрделі қаржыландыру желілері арқылы жүзеге асады, бұл қарсы шаралардың тиімді стратегияларын талап етеді.

Қазақстанда ерекше тауарларды бақылау саласындағы мемлекеттік қызметтер «e-license» порталы арқылы көрсетіледі.

Бүгінгі күнге ерекше тауарларды бақылау саласындағы заң бұзушылықтар тіркелмеген және берілген лицензиялар қайтарылмаған.

Қазақстан аумағында ядролық объектілер қатаң қауіпсіздік және бақылау астында.

Құқық қорғау және арнайы мемлекеттік органдар радиоактивті, қауіпті химиялық және биологиялық заттардың айналымы саласында, соның ішінде ЖҚҚ қарсылығы бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтар мен қылмыстарды анықтайды.

Қазақстандағы ЖҚҚ қарсылығы тәуекелдерінің болуы келесі құрамдас бөліктермен байланысты болуы мүмкін:

- Қазақстан бірнеше геосаяси шиеленіскен аймақтардың қиылысында орналасқан, бұл заңсыз әрекеттердің, оның ішінде ЖҚҚ таралуын қаржыландыру тәуекелдерін жанама түрде арттыруы мүмкін;
- Солтүстік Кореяның ядролық бағдарламасы аясында ядролық зарядтар мен зымыран тасымалдаушыларды жасау бойынша ғылыми зерттеулер жүргізілуде.

Қазақстан Орталық Азиядағы тұрақтылықты қолдау және өңірлік эскалацияның алдын алу бойынша халықаралық күш-жігерге белсенді қатысады.

Дегенмен, осы прогреске қарамастан, криптовалюталар немесе күрделі оффшорлық құрылымдар сияқты заңсыз немесе әлсіз бақыланатын механизмдер арқылы ЖҚҚ қарсылық тәуекелдері сақталуда.

ЖҚҚ қарсылығында халықаралық параллель қаржылық тергеу институты пайдаланылады.

Атом энергиясын қолдану объектілерінде құқық бұзушылықтардың алдын алу бағытында қажетті шаралар қабылданады. Тәуекелді объектілерді тексеру шаралары жүзеге асырылуда.

Жалпы алғанда, қарсы іс-қимыл және тоқтату бағытындағы жағдай бақылауда және тұрақты деп бағаланады.

Ядролық және радиациялық апаттарға арналған Ұлттық әрекет жоспары әзірленген.

Ядролық қондырғыларды пайдаланатын кәсіпорындар апта сайын қауіпсіздік жағдайы туралы есеп беріп, ядролық және радиациялық қауіпсіздік жағдайын тексеретін ішкі комиссиялар тағайындайды.

ЖҚҚ таралуына қарсы күресте қаржылық барлау бөлімшелері мен ҚМС операцияларды ЖҚЖҚТҚ белгілері бойынша бақылауға тиіс.

ҚМА сайтында жаппай қырып-жою қаруын таралуын қаржыландырумен байланысты ұйымдар мен тұлғалар тізімі (бұдан әрі - ЖҚЖҚТҚ тізімі) орналастырылған.

ЖҚЖҚТҚ тізімі БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің ресми веб-сайтынан нақты уақыттағы автоматтандырылған деректер жинау (онлайн-парсинг) арқылы жедел жаңартылып отырады.

ЖҚЖҚТҚ Заңының 13-бабы 1-1-тармағына сәйкес, ҚМС және Қазақстан Республикасының уәкілетті мемлекеттік органдары мен ұйымдары ЖҚЖҚТҚ тізіміне енгізілген ұйымдар мен жеке тұлғалардың есепшоттары мен активтерін дереу бұғаттауға міндетті.

ҚМС ЖҚЖҚТҚ үшін мақсатты қаржылық санкцияларды қолдану жөніндегі БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесі қарарының барлық талаптарын орындайды.

ЖҚЖҚТҚ тәуекел деңгейін анықтау заңнамалық шаралар, геосаяси жағдай, халықаралық міндеттемелер және ұлттық институттардың тәуекелдерді алдын алу қызметтері сияқты кешенді факторлар талдауына негізделеді.

ЖҚЖҚТҚ тәуекелдерін азайту үшін осы саладағы заңнамалық реттеуді жетілдіру, сондай-ақ уәкілетті органдар әзірлеген арнайы индикаторларды қаржылық ұйымдардың комплаенс-процедураларына енгізу мәселесін қарастыру қажет, бұл күдікті операцияларды тиімді анықтауға мүмкіндік береді.

Қабылданған / қабылданатын шаралар

Үкімет пен уәкілетті мемлекеттік органдар ЖҚЖҚТҚ қарсылығын тиімді жүзеге асыру стратегиясын әзірлеуге және реттеуші механизмдерді қайта қарауға тиіс.

Халықаралық тәжірибені ұлттық заңнамаға енгізу, оның ішінде ЖҚЖҚТҚ таралуы мен қаржыландыру саласын реттеу.

ЖҚҚ таралуына қарсы ақпарат алмасуды жеделдету үшін мемлекеттік органдардың тиімді өзара әрекеттестігі.

Саланың кадрлық әлеуетін үздіксіз біліктілікті арттыру арқылы нығайту.

Атом энергиясын қолдану кезінде ядролық қару, ядролық, радиациялық және ядролық-физикалық қауіпсіздік режимін қамтамасыз ету мақсатында уәкілетті орган өкілдерінің ядролық қондырғылар мен тәуекелді объектілердегі тұрақты/тұрақты бақылауы мен қатысуын қамтамасыз ету.

Операциялар мониторингін күшейту қажет:

- уран өндіру операцияларын жүзеге асыратын жер қойнауын пайдаланушылар мен олардың мердігерлерінің сатып алатын тауарлары, жұмыстары мен қызметтері бойынша;

- ядролық және арнайы ядролық емес материалдар, жабдықтар, қондырғылар, технологиялар, иондаушы сәуле көздері, құралдар және қосарлы мақсаттағы тауарлар мен технологиялардың экспорт-импортында.

ҚОРЫТЫНДЫ

ТҚ Тәуекелдерді ұлттық бағалауда қазіргі кезеңдегі Қазақстанға тән ТҚ өзекті тәуекелдері мен қабылданған және ұсынылып жатқан жауап шараларын ескере отырып олардың бағасы берілген.

ТҚ ТҰБ-да сипатталған осалдықтар мен қауіптер сондай-ақ ұлттық ТҚ қарсы жүйенің қатысушылары мен жеке сектор тарапынан терроризмді қаржыландыру тәуекелдерін төмендетуге бағытталған шараларды әзірлеу, сонымен қатар терроризмді қаржыландыру мүмкіндіктерін азайту мақсатында зерттелуі қажет.

Мемлекет терроризмге қарсы күресте тек ұлттық деңгейде ғана емес, сонымен бірге халықаралық және аймақтық ұйымдармен ынтымақтастықта барлық деңгейде үйлестірілген тәсіл қолдануы қажет.

Ұлттық деңгейде мемлекеттік органдар, жеке сектор (кәсіпкерлік және ҚМС), азаматтық қоғам және бұқаралық ақпарат құралдары арасында мемлекеттік-жекеменшік серіктестіктерді дамыту қарастырылады.

Халықаралық қауымдастықпен бірлесіп БҰҰ-ның терроризмге қарсы жаһандық стратегиясы мен БҰҰ Қауіпсіздік Кеңесінің қарары аясында ынтымақтастықты дамыту қажет.

Терроризмге қарсы күрес, зорлық-зомбылықты діни экстремизм мен қоғамды радикалдандыруға қарсы іс-қимылдың стратегиялық басым бағыттары:

- терроризмді қаржыландырудың алдын алу және жолын кесу;
- террористік мақсатта ғаламторды пайдалануға қарсы күрес;
- мемлекеттік-жекеменшік серіктестікті нығайту;
- терроризмді қаржыландыру белгілері бар күдікті операцияларды анықтау бойынша ҚМС қызметін үйлестіру;
- жаппай қырып-жою қаруын таратпау туралы БҰҰ ҚК 1540 (2004) қарарын орындау бойынша ұлттық күш-жігерді күшейту;
- терроризмді қаржыландыруға ерікті түрде тартылған азаматтық қоғамның қаржылық қауіпсіздігін арттыру;
- ҚҚҰ-ды терроризмді қаржыландыруға тартылудан қорғау.

Жалпы терроризмге қарсы күресте саяси, әлеуметтік-экономикалық, ақпараттық-насихаттық және білім беру әдістері қолданылады.

Осыған байланысты КЖҚІ/ТҚ ұлттық жүйесінің қатысушыларына ТҚ өзекті тәуекелдерін үнемі бағалап, ҚМА үйлестіруімен оларды төмендету шараларын қабылдауы тиіс.